

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

О. В. Титар

**УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ
І КУЛЬТУРНІ ІДЕНТИЧНОСТІ
В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

(НА ПРИКЛАДІ КУЛЬТУРИ СЛОБОЖАНЩИНИ)

Монографія

Харків – 2015

УДК 7.034(477.54/62)(075.8): 130.2

ББК 63.3 (4УКР-4ХАР)-7

Т 45

Рецензенти:

Я. М. Білик – доктор філософських наук, професор кафедри теорії культури і філософії науки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

І. Д. Загрійчук – доктор філософських наук, професор кафедри філософії та соціології Української державної академії залізничного транспорту (м. Харків);

Г. Д. Панков – доктор філософських наук, професор кафедри культурології і медіа-комунікації Харківської державної академії культури;

Б. Я. Пугач – доктор філософських наук, професор кафедри теорії культури і філософії науки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

В. А. Суковата – доктор філософських наук, професор кафедри теорії культури і філософії науки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 14 від 26 грудня 2014 року)*

Титар О. В.

Т45

Українські національні і культурні ідентичності в глобалізованому світі (на прикладі культури Слобожанщини) : монографія / О. В. Титар. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 348 с.

ISBN 978-966-285-219-6

У монографії розглядаються українські національні і культурні ідентичності Слобожанщини, здійснюється класифікація і типологія слобожанських культурних ідентичностей. Глобалізація піднімає проблеми антропологічної кризи і глобального диктату візуального в слобожанських культурних ідентичностях, як перспектива вирішення криз глобалізації пропонується поєднання етико-антропологічного, візуально-антропологічного та психоаналітичного підходів. На широкому емпіричному матеріалі проводиться аналіз чотирьох моделей слобожанських ідентичностей – барокової релігійної ідентичності, модель імперських співіснуючих лояльностей – протокраїнські ідентичності романтизму; модель модернізму – конфліктуєчі національні ідентичності, сучасна модель – співіснуючі ідентичності.

Книга призначена філософам, культурологам, соціологам, фахівцям з історії та філософії культури, філософської і культурної антропології, філософії мистецтва, українознавства, а також усім, хто цікавиться сучасною філософією.

УДК 7.034 (477.54/62)(075.8):130.2

ББК 63.3(4УКР-4ХАР)-7

ISBN 978-966-285-219-6

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015

© Титар О. В., 2015

© Будник О. В., макет обкладинки, 2015

ЗМІСТ

<i>ПЕРЕДМОВА</i>	6
<i>РОЗДІЛ 1. Поняття «ідентичність» та його застосування стосовно культурних механізмів. Дослідницькі підходи і моделі (методологія) аналізу культурних ідентичностей</i>	13
1.1. Поняття ідентичності в сучасних дослідницьких парадигмах.	13
1.2. Національна та культурна ідентичність.	26
1.3. Етнічний та етичний вибір: філософсько-антропологічний вимір ідентичності	33
1.4. Ідентичність: антропологічні та гносеологічні проблеми пізнання культурної ідентифікації	39
1.5. Мистецтво як спосіб передачі ідентичності. Компоненти національної ідентичності в слобожанському мистецтві: структурно-семіотичний аналіз.	78
<i>Висновки до розділу 1</i>	97
<i>РОЗДІЛ 2. Українські культурні і національні слобожанські ідентичності: філософсько-антропологічний аналіз</i>	102
2.1. Слобожанські ідентичності. Особливості культурного простору Слобожанщини.	102
2.2. Проблеми формування слобожанської ідентичності як прикордонної (порубіжжя культур). Територія межової зони в українському культурному ландшафті (культура помежжя). Слобідська ідентичність: українська / російська / порубіжна / тотальна / мультикультурна.	125
2.3. Проблеми імперських та колоніальних культур: (пост)колоніалізм Слобожанщини.	139
2.4. Національна освіта як спосіб долання колоніалізму та розвитку побудови нових ідентичностей.	144
<i>Висновки до розділу 2</i>	169
<i>РОЗДІЛ 3. Типологія культурних ідентичностей Слобожанщини</i>	175
3.1. Класифікація ідентичностей на Слобожанщині (історико-культурні та філософсько-культурні типи)	175

3.2. Естетичний спротив тоталітаризму. Харківський авангард 1910–1920-х років. Феноменологія розриву традиції у кубофутуризмі: споглядання та натуралізм у К. Малевича та Д. Бурлюка. Символічний футуризм В. Єрмілова.	220
3.3. Український авангард 1920–1930-х років і символізм модерної ідентичності.	237
Висновки до розділу 3.	265
РОЗДІЛ 4. Сучасний стан слобожанських ідентичностей: перспективи розвитку. Культурні ідентичності у глобалізованому світі.	270
4.1. Трансформація ідентичностей як культурний механізм сучасної української та регіональної культури.	270.
4.2. Глобалізація: етапи впливу на національні та регіональні культури. Слобожанщина в глобалізованому світі.	275
4.3. Глобалізація і культурні ідентичності: глобальний диктат візуального.	285
4.4. Пластичність та маскування національних ідентичностей: мінливість як культурна практика трансформацій. Ідентифікація як дорослення людини і дорослення культури.	293
Висновки до розділу 4.	312
ПІСЛЯМОВА. ВИСНОВКИ.	317
БІБЛІОГРАФІЯ.	323